Załącznik nr 2

Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych w języku polskim

1. IMIĘ I NAZWISKO

Dr Filip Kaczmarek

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

2. WYKSZTAŁCENIE, POSIADANE DYPLOMY, STOPNIE NAUKOWE

Jestem absolwentem studiów historycznych (specjalizacja dydaktyczna i archiwistyczna). Tytuł zawodowy magistra historii uzyskałem w 1991 roku na podstawie pracy magisterskiej pt. *Zmiany programów nauczania historii w szkołach średnich i ich wpływ na proces dydaktyczny (1945-1990)* napisanej pod kierunkiem naukowym doc. dr hab. Marii Kujawskiej w Instytucie Historii na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W latach 1986-1991 studiowałem też teologię na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu. Uczestniczyłem w seminarium magisterskim śp. ks. prof. dr hab. Mariana Banaszaka, ale z powodu podjęcia pracy zawodowej nie ukończyłem studiów teologicznych.

W 1997 r. ukończyłem studium menedżerskie dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, prowadzone przez Zachodnie Centrum Organizacji w Zielonej Górze. W roku 2004 ukończyłem dwusemestralne studia podyplomowe w zakresie *Organizacji i Zarządzania w Jednostkach Administracji* na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. Obroniłem pracę dyplomową pt. *Organizacja pracy nad wnioskami do funduszy europejskich w Urzędzie Miasta Poznania*.

W latach 2001-2004 uczestniczyłem w seminarium doktorskim śp. prof. dr hab. Kazimierza Robakowskiego. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce uzyskałem w roku 2005, w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Dysertację

doktorską pt. *Założenia programowe i działalność Kongresu Liberalno-Demokratycznego (1990-1994)* napisałem pod kierunkiem śp. prof. dr hab. Kazimierza Robakowskiego w Zakładzie Najnowszej Historii Politycznej.

3. INFORMACJA O DOTYCHCZASOWYM ZATRUDNIENIU W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH

Na podstawie umowy zlecenia prowadziłem zajęcia dydaktyczne na Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu (w latach 2005 - 2006) i w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa na Wydziale Nauk Społecznych UAM (w roku 2006), a także na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM (w roku 2013).

W latach 2007-2012 byłem zatrudniony na stanowisku adiunkta na kierunku „Stosunki międzynarodowe" w Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu. Od 2014 r. jestem adiunktem w Katedrze Publicystyki Ekonomicznej i Public Relations Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, według swej wizji, to „wiodąca w kraju uczelnia ekonomiczna o znaczącej pozycji międzynarodowej, wiarygodny partner dla otoczenia oraz odpowiedzialny pracodawca".

4. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA WYNIKAJĄCEGO Z ART. 16 UST. 2 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003 R. O STOPNIACH NAUKOWYCH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ O STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI (DZ. U. NR 65, POZ. 595 ZE ZM.)

Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazuję monografię pt. **„Dylematy polityki rozwojowej Unii Europejskiej wobec Afryki Subsaharyjskiej w latach 2000-2015"**, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2017.

Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Wybór tematu pracy wynikał z kilku powodów. Jeszcze podczas studiów – na przełomie lat 80-tych i 90-tych XX wieku zetknąłem się z polityką rozwojową UE poprzez współpracę z międzynarodową organizacją pozarządową, zarejestrowaną w Holandii *Youth*

for Development and Cooperation. Byłem wówczas m.in. współorganizatorem międzynarodowej konferencji pt. *Our Common Future: for Richer or for Poorer* (Kraków, 4-9 października 1991). Z drugiej strony, jako współredaktor i wydawca (1991-1992) miesięcznika pt. „Biuletyn Europejski", popularyzującego wiedzę o integracji europejskiej byłem zainteresowany różnymi aspektami funkcjonowania Wspólnot Europejskich. Zainteresowanie zagadnieniami rozwojowymi zostało wznowione w 2004 r., gdy zostałem posłem do Parlamentu Europejskiego i członkiem Komisji Rozwoju oraz Wspólnego Zgromadzenia Parlamentarnego Afryka Karaiby Pacyfik – Unia Europejska. Dziesięcioletnia praca w tych organach pozwoliła na głębokie poznanie parlamentarnego wymiaru współpracy rozwojowej Unii Europejskiej. Po zakończeniu mandatu w Parlamencie mogłem w pełni skoncentrować się na badaniach.

Problematyka polityki rozwojowej jest ważna gdyż nierówności i ubóstwo stanowią jedne z najważniejszych wyzwań politycznych współczesności. Poziom życia rośnie prawie na całym świecie. Przez ostatnie kilkadziesiąt lat nie udało się jednak zmniejszyć dysproporcji między państwami wysoko rozwiniętymi a najbiedniejszymi. Dysproporcje między bogatymi i biednymi cały czas się zwiększają przy równolegle przebiegającej redukcji barier informacyjnych między oboma obszarami (telefonia komórkowa, Internet). Wysiłki wspólnoty międzynarodowej i zainteresowanych państw, w tym Unii Europejskiej i jej członków, doprowadziły wprawdzie do zmniejszenia skali skrajnego ubóstwa, ale jego zakres nadal jest nieakceptowalny. Szacuje się, że 830 mln ludzi dysponuje dziennie kwotą o wartości mniejszej niż 1,25 USD, prawie 800 mln ludzi jest zagrożonych głodem. Codziennie tysiące ludzi traci życie z głodu i niedożywienia czy braku czystej wody. W niektórych regionach skala skrajnego ubóstwa w połączeniu z wysokim przyrostem naturalnym, niską jakością zarządzania, słabością instytucji państwa, a czasami ich dysfunkcjonalnością stanowią poważne zagrożenie dla innych krajów i to nie tylko bezpośrednich sąsiadów.

Niektóre kraje rozwijające się skutecznie ograniczyły wymiar skrajnego ubóstwa, ale nie ulega też wątpliwości, że bardzo wiele z nich nie jest zdolna do samodzielnego przezwyciężenia tego destrukcyjnego problemu. Państwa rozwinięte - nie tylko z powodów altruistycznych - powinny zaangażować się zatem w pomoc rozwojową. Sytuację komplikuje fakt, że nie ma jednego, uniwersalnego modelu rozwoju, który sprawdzałby się w praktyce, niezależnie od uwarunkowań politycznych, społecznych, historycznych, kulturowych czy

geograficznych. Pomoc rozwojowa może być skuteczna, jeżeli w jej ramach wypracuje się interdyscyplinarne rozwiązania, uwzględniające lokalne warunki i możliwości.

Zachętą do prowadzenia badań na temat polityki rozwojowej Unii Europejskiej wobec Afryki Subsaharyjskiej było również to, że literatura przedmiotu jest stosunkowo ograniczona. Bogactwo badań i publikacji na temat polityki rozwojowej i różnorodnych jej aspektów nie zmienia faktu, że syntez, dotyczących polityki europejskiej wobec Afryki Subsaharyjskiej jest stosunkowo niewiele.

Wybór polityki rozwojowej Unii Europejskiej jako podmiotu do analizy nie jest przypadkowy. Na poziomie deklaracji politycznych Afryka jest najważniejszym adresatem unijnej pomocy. W latach 2000-2015 instytucje unijne przeznaczały na pomoc dla tego regionu od 1 do 5 mld USD rocznie. Wprawdzie jak dotychczas polityka rozwojowa nie przyniosła oczekiwanych rezultatów, ale nie oznacza to, że idea ta jest niesłuszna. Przy jej realizacji popełniono wiele błędów, kierując się w zbyt dużym zakresie interesami dawców pomocy i nie wystarczająco uwzględniając interesy biorców. Z drugiej strony błędy popełniali również biorcy pomocy. Analiza polityki rozwojowej UE wobec Afryki Subsaharyjskiej może pomóc w zarówno w zdiagnozowaniu wad dotychczasowych działań, jaki i wyciągnięciu wniosków, których celem jest zwiększenie ich skuteczności.

Wybór regionu Afryki Subsaharyjskiej, jako podmiotu analizy też nie jest przypadkowy. Jest to bowiem najbiedniejszy region świata i osiągnięcie sukcesu w realizacji polityki rozwojowej UE w Afryce Subsaharyjskiej stworzyłoby przesłanki do znalezienia właściwego klucza (co do ogólnych rekomendacji) do rozwiązywania problemów pozostałych krajów rozwijających się, także przez innych dawców. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że od wielu już dekad, właśnie kontynent afrykański, w tym przede wszystkim Afryka Subsaharyjska, ze względów historycznych, politycznych, gospodarczych i geograficznych znajdował się zawsze w orbicie zainteresowania, najpierw Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, a następnie UE. Jest to tym bardziej ważne, że właśnie w tym regionie nastąpiła intensyfikacja rywalizacji o wpływy ze strony innych mocarstw (Chiny) oraz religii (islam i chrześcijaństwo).

Usytuowanie tak określonego obszaru badawczego w przestrzeni teorii stosunków międzynarodowych było zadaniem ważnym dla zbudowania podstaw teoretycznych badań. Tym bardziej, że paradygmaty teoretyczne stosunków międzynarodowych - realizm, liberalizm i konstruktywizm - pozwalają na postrzeganie polityki rozwojowej w bardzo różny

sposób, choć jednocześnie wszystkie trzy nurty są związane z perspektywą europocentryczną. Dotychczas nie powstała jednak teoria, bazująca na perspektywie afrocentrycznej, a potencjalnie mogłaby ona stanowić ciekawą podstawę analizy polityki rozwojowej UE wobec Afryki. Złożoność badań uzasadniała korzystanie z różnych teorii. Z punktu widzenia kompleksowego podejścia do polityki rozwojowej użyteczne wydają się teorie liberalne. Nie tylko dlatego, że teorie liberalne są koncepcjami dominującymi w Unii Europejskiej, jej instytucjach i wielu państwach członkowskich. Perspektywa liberalna jest użyteczna również dlatego, że odwołuje się do instrumentarium powszechnie stosowanego w unijnej polityce rozwojowej - założenia, że postęp jest możliwy i pożądany; zasad współpracy w polityce między państwami; znaczenia etyki w stosunkach międzynarodowych. Z kolei realizm międzyrządowy jest pomocny w badaniu kształtowania interesów wspólnotowych, a konstruktywizm w analizie aspiracji Unii Europejskiej jako podmiotu normatywnego.

Głównym celem badawczym pracy było kompleksowe przedstawienie i dokonanie oceny polityki rozwojowej Unii Europejskiej wobec Afryki Subsaharyjskiej w latach 2000-2015 wraz z wypracowaniem wniosków i rekomendacji. Celowi głównemu pracy podporządkowano cele szczegółowe: przedstawienie genezy unijnego zaangażowania w Afryce Subsaharyjskiej, określenie podstaw prawnych, instytucjonalnych i politycznych polityki rozwojowej UE prowadzonej w tym regionie, ustalenie zakresu globalnych uwarunkowań polityki rozwojowej UE oraz dokonanie identyfikacji barier i dylematów rozwoju Afryki Subsaharyjskiej.

Cezurę początkową pracy wyznacza data przyjęcia dokumentów kluczowych dla analizowanego problemu. Rok 2000 był ważnym przełomem - 10 listopada 2000 r. przyjęto wspólne stanowisko Rady i Komisji nt. polityki rozwojowej Wspólnoty Europejskiej. Uznaje się je za pierwszą strategię polityki rozwojowej Wspólnoty. W tym samym roku podpisano umowę z Kotonu, będącą umową o partnerstwie między państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku a Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, a także zorganizowano pierwszy szczyt przywódców UE i Afryki w Kairze. W roku 2000 przyjęto Milenijne Cele Rozwojowe (*Millennium Development Goals* - MDGs), które jako globalna agenda rozwojowa wywarły istotny wpływ na kształt polityki rozwojowej UE wobec Afryki. Sytuacja w Afryce była w tym czasie na tyle trudna, że magazyn „The Economist" określił region jako *The Hopeless Continent* [The Economist, 2000]. Cezura końcowa wynika z kolei z zakończenia w

roku 2015 realizacji MDGs i przyjęcia we wrześniu tego samego roku nowego programu globalnej agendy rozwojowe w postaci Celów Zrównoważonego Rozwoju (*Sustainable Development Goals* - SDGs), których realizacja rozpoczęła się 1 stycznia 2016 r. W 2015 r. odbył się też piąty szczyt UE-Afryka zorganizowany w nadzwyczajnym trybie i poświęcony wyłącznie problemom migracji. Może on oznaczać początek zmiany paradygmatu unijnej polityki rozwojowej. Niezależnie od przyjętej cezury roku 2015 wszędzie tam, gdzie było to możliwie i zasadne, starałem się wykorzystywać dane i informacje najbardziej aktualne.

Analiza stanu badań nad polityką UE wobec Afryki Subsaharyjskiej skłoniła do postawienia pytań badawczych, które nie zostały dotychczas w pełni wyjaśnione i wystarczająco przedstawione w literaturze przedmiotu.

- Co motywuje UE do zajmowania się rozwojem Afryki i czy motywy te zmieniają się w czasie, a jeśli tak, to czym to jest uwarunkowane?
- Czy polityka rozwojowa jest autonomiczna wobec innych polityk UE?
- Czy unijna polityka rozwojowa wobec Afryki Subsaharyjskiej jest skuteczna?
- Jeżeli nie, to czy przyczyny mają charakter wewnętrzny czy zewnętrzny?
- Jakie są bariery rozwoju w Afryce Subsaharyjskiej?

Zakładałem, że odpowiedź na pytania badawcze powinna doprowadzić do zdiagnozowania dylematów unijnej polityki rozwojowej wobec Afryki Subsaharyjskiej. Przyjęto też dwie hipotezy badawcze.

- Polityka rozwojowa UE wobec Afryki Subsaharyjskiej jest zdeterminowana celami unijnej polityki wewnętrznej oraz interesami państw członkowskich.
- Polityka rozwojowa UE jest niespójna z innymi politykami UE.

W związku z tak postawionymi hipotezami, celami badawczymi i pytaniami w pracy zastosowano metodologię indukcyjną. Analiza materiału źródłowego pozwoliła na wyprowadzenie prawidłowości dotyczących polityki rozwojowej UE wobec Afryki Subsaharyjskiej. Metody badawcze były oparte na analizie źródeł w postaci traktatów, umów międzynarodowych, dokumentów, deklaracji, stanowisk, oświadczeń i decyzji instytucji unijnych. Ważnego materiału badawczego dostarczyły komunikaty, sprawozdania i raporty Komisji Europejskiej, rezolucje i raporty Parlamentu Europejskiego oraz analizy zamawiane przez Parlament, konkluzje i komunikaty końcowe z posiedzeń Rady Europejskiej, a także

decyzje, komunikaty i sprawozdania Rady. Materiały te poddano analizie instytucjonalno-prawnej. W związku ze znaczeniem elementów ilościowych dla badania rozwoju konieczne było również zastosowanie metod statystycznych. Dwie podstawowe bazy danych, które gromadzą dane statystyczne w badanym obszarze to: The International Development Statistics, prowadzona w ramach OECD i EU Aid Explorer, prowadzona przez Komisję Europejską. W przypadku badania genezy polityki rozwojowej jako zjawiska politycznego wykorzystano metodę historyczną. Historia Afryki Subsaharyjskiej miała wpływ na poziom jej rozwoju, a w rezultacie na powstanie polityki rozwojowej, prowadzonej wobec tego regionu. Metodami uzupełniającymi była analiza systemowa i funkcjonalna, które pozwoliły na zbadanie procesów, występujących w ramach analizowanych obszarów badawczych. Dlatego sporo uwagi poświęcono analizie tekstów aktów normatywnych. Konstrukcja pracy opiera się o kryterium rzeczowe. W pracy wykorzystano również obszerną literaturę przedmiotu i elementy obserwacji uczestniczącej.

Analizy przeprowadzone w pracy potwierdzają przyjęte hipotezy badawcze. Polityka rozwojowa UE wobec Afryki Subsaharyjskiej jest zdeterminowana celami polityki wewnętrznej oraz interesami państw członkowskich. Polityka rozwojowa UE wobec Afryki Subsaharyjskiej nie jest priorytetem dla organizacji, która zajmuje się bardzo szerokim spektrum spraw. Instytucje europejskie składają wiele deklaracji bardzo korzystnych dla rozwoju Afryki, ale część państw członkowskich nie jest zainteresowana tym regionem i wolałaby zarówno swą własną, bilateralną, jak i unijną pomoc rozwojową, adresować do innych regionów. Z reguły są to regiony, które z powodów historycznych, politycznych i ekonomicznych cieszą się większym zainteresowaniem danego państwa członkowskiego. Państwa członkowskie UE chętnie wspierają unijną politykę rozwojową jeżeli jest zgodna z ich własną polityką wobec państw trzecich i dotyczy regionów i państw pozostających w kręgu ich zainteresowania. Członkowie UE, ale z drugiej strony również instytucje unijne ulegają pokusie instrumentalnego traktowania polityki rozwojowej. W różnych okresach, w zależności od aktualnej sytuacji politycznej, cele polityki rozwojowej bywały podporządkowane różnym innym celom politycznym – zagwarantowaniu bezpieczeństwa Europy, ograniczeniu terroryzmu czy - co jest szczególnie widoczne w ostatnich latach - zmniejszeniu presji migracyjnej.

Kluczowym problemem unijnej polityki rozwojowej jest jej niespójność z innymi politykami unijnymi, wewnętrzne sprzeczności na poziomie traktatowym, politycznym i

ekonomicznym. Wśród barier utrudniających rozwój Afryki są niektóre polityki sektorowe UE – m.in. wspólna polityka rolna i wspólna polityka rybołówstwa. Niektórych z tych barier nie da się usunąć bez dobrowolnego i solidarnego ograniczenia ekspansji gospodarczej państw rozwiniętych, w tym członków Unii Europejskiej. Nic nie wskazuje na to, by państwa członkowskie UE były gotowe na takie rozwiązanie. Wręcz przeciwnie – w polityce wewnętrznej wielu państw europejskich nurty narodowe i protekcjonistyczne wzmacniają się w ostatnich latach. Dodatkowo - wobec osłabienia projektów federalistycznych - wpływ samej Unii na politykę państw członkowskich może się raczej zmniejszać niż zwiększać. Część pozostałych dawcy pomocy, np. Chiny i państwa arabskie nie tylko nie ograniczają ekspansji gospodarczej, ale ją intensyfikują. Z drugiej strony postulaty zastosowania przymusu ekonomicznego przez instytucje globalne, które wymusiłyby na państwach UE i innych dawcach samoograniczenie i globalną solidarność, są – w przewidywalnej przyszłości – niewykonalne.

Odpowiedzi na postawione pytania badawcze pozwalają na zdiagnozowanie dylematów unijnej polityki rozwojowej wobec Afryki Subsaharyjskiej oraz sformułowanie pewnych wniosków i rekomendacji. Motywy unijnego zaangażowania w pomoc dla Afryki mają złożony charakter i łączą w sobie motywację polityczną, ekonomiczną i etyczno-humanitarną. Precyzyjne rozdzielenie poszczególnych typów motywacji nie wydaje się możliwe, choć występują dość znaczne różnice między poszczególnymi państwami członkowskimi. Motywacja polityczna jest zdecydowanie silniejsza w tych państwach, które z Afryką Subsaharyjską łączą długie związki historyczne lub geograficzna bliskość. Z analizy poziomu oficjalnej pomocy rozwojowej (ODA) wynika, że motywacja etyczna najmocniej oddziałuje nie w tych państwach członkowskich, które mają „długi" moralne z czasów kolonialnych, tylko w tych, które mają silne tradycje protestanckie. U prawie wszystkich dawców pomocy, a w tym w UE występują motywy ekonomiczne, rozumiane jako chęć osiągania korzyści ekonomicznych przez samych dawców, ale najczęściej motywy te nie są one upubliczniane. Siła oddziaływania poszczególnych motywów i szczegóły oczekiwań, kryjących się za nimi zmieniają się w czasie. Przyczyną zmiany w zakresie motywacji politycznej są aktualne wydarzenia i trendy w globalnej polityce, np. upadek apartheidu umożliwił nawiązanie współpracy rozwojowej z RPA. Podobnie dzieje się w przypadku motywów ekonomicznych, które ewoluują wraz ze zmianami na globalnych rynkach. Stopniowe odchodzenie od pomocy wiązanej jako najprostszego sposobu osiągania korzyści

ekonomicznych przez dawcę spowodowało rozwój pomocy parawiązanej – dostęp do rynku zamówień publicznych, dostęp do lokalnego rynku zbytu, selektywne gwarancje dla własności. Najwolniej zmieniają się motywy etyczne, które są silnie zakorzenione w przeszłości.

Odpowiedź na pytanie o autonomiczność unijnej polityki rozwojowej jest negatywna. Podstawy do takich aspiracji wynikają wprawdzie z podstaw traktatowych, ale w praktyce polityka rozwojowa nigdy nie uzyskała takiego statusu. Dominacja klasycznej polityki zagranicznej jest utrzymana nie tylko na poziomie państw członkowskich, ale również w systemie instytucjonalnym UE. Postulat autonomiczności jest wspierany przez część posłów do Parlamentu Europejskiego i europejskie organizacje pozarządowe, zajmujące się współpracą rozwojową, ale bardzo wątpliwe, by udało się go zrealizować.

Trudno jednoznacznie ocenić skuteczność unijnej polityki rozwojowej wobec Afryki Subsaharyjskiej. W latach 2000-2015 Unia Europejska nie osiągnęła wszystkich celów, które przyświecały jej polityce rozwojowej wobec regionu. Dotychczasowa pomoc rozwojowa UE nie doprowadziła do trwałego i zrównoważonego rozwoju Afryki. Pomoc rozwojowa UE przyczyniła się jednak do poprawy jakości życia – ulepszenia ochrony zdrowia, podniesienia poziomu edukacji i bezpieczeństwa żywnościowego, zwiększenia mobilności społecznej.

Czynniki wpływające na ograniczenie skuteczności unijnej polityki rozwojowej mają zarówno charakter wewnętrzny, jak i zewnętrzny. Nawet gdyby wartość ODA podnieść do deklarowanego poziomu i zwiększyć efektywność a przynajmniej skuteczność pomocy, nie zagwarantuje to automatycznie trwałego rozwoju. Warunkiem koniecznym jest wyeliminowanie przynajmniej części barier rozwojowych. Najważniejszą barierą rozwojową i podstawowym czynnikiem spowalniającym zmniejszanie skali skrajnego ubóstwa w regionie są konflikty zbrojne i niestabilność. Poprawa sytuacji w zakresie bezpieczeństwa okazała się nietrwała. W latach 2000-2010 w Afryce Subsaharyjskiej było mniej konfliktów zbrojnych na wielką skalę niż w poprzednich dekadach. Jednak według danych *Armed Conflict Location and Event Data Project* od roku 2010 liczba aktów przemocy wobec ludności cywilnej rośnie. Z analizy sytuacji państw Afryki Subsaharyjskiej wynika, że trwały, zrównoważony rozwój w warunkach wojny czy innych konfliktów zbrojnych nie jest możliwy. Budowanie trwałego rozwoju musi być poprzedzone skutecznym zakończeniem konfliktów oraz wyeliminowaniem lub radykalnym ograniczeniem ich przyczyn. Pomoc z zewnątrz ma w tych krajach przede wszystkim charakter pomocy humanitarnej. Jest ona potrzebna i ratuje ludzkie życie. Sama w

sobie nie likwiduje jednak przyczyn konfliktów, ani nie jest w stanie zapewnić trwałego rozwoju. W przypadku państw o najgorszej sytuacji, pomoc humanitarna nie wpływa w istotny sposób na zmniejszenie tendencji migracyjnych. Bez zwiększenia stabilności ani programy unijne, ani programy innych dawców nie doprowadzą do trwałego i zrównoważonego rozwoju regionu. Rozwój społeczny i gospodarczy państw Afryki Subsaharyjskiej, doświadczających powtarzających się konfliktów zbrojnych i niestabilności jest zatem uzależniony w pierwszej kolejności od rozwiązań politycznych, a nie ekonomicznych.

Przyszłość unijnej polityki rozwojowej nie jest jednoznaczna. Zapewne będzie kontynuowana, a wysokość funduszy przeznaczanych na ten cel będzie stopniowo zwiększana, choć z punktu widzenia potrzeb Afryki Subsaharyjskiej wzrost otrzymywanej ODA powinien być szybki i wysoki. Możliwy jest też scenariusz negatywny z punktu widzenia państw Afryki Subsaharyjskiej. Polegałby on na jeszcze większemu podporządkowaniu unijnej polityki rozwojowej celom polityki zagranicznej w rezultacie narastania presji migracyjnej. Oznaczałoby to podważenie koncepcji autonomiczności polityki rozwojowej, zwiększenie stopnia jej instrumentalizacji oraz zmianę paradygmatu pomocy rozwojowej - z walki z ubóstwem - na walkę z przyczynami migracji, traktowanej jako zagrożenie dla państw członkowskich Unii Europejskiej.

Potencjał polityki rozwojowej UE jest znaczący, ale jednocześnie organizacja stoi przed wieloma dylematami. Dylematy te mają różny charakter: polityczny, ekonomiczny, społeczny, strukturalny, instytucjonalny, etyczny i filozoficzny. Najwięcej dylematów pojawia się w obszarze politycznym. Pełne wdrożenie w życie konceptu spójności polityk na rzecz rozwoju oznaczałoby np. bardzo poważne perturbacje polityczne w państwach członkowskich UE (głównie z powodu uderzenia w ekonomiczne interesy europejskich rolników i rybaków). Problemem politycznym jest również to, że mimo wielu lat starań, podstawowy cel europejskiej polityki rozwojowej – wyeliminowanie skrajnego ubóstwa – nie został zrealizowany, a szanse, że zostanie zrealizowany do roku 2030 są minimalne. Poważnym dylematem politycznym jest negatywny wpływ niestabilności w Afryce na skuteczność unijnej pomocy rozwojowej i trwałość finansowanych projektów. Co gorsze w niektórych przypadkach pomoc rozwojowa może się przyczyniać do przedłużania konfliktów. Czwarty dylemat polityczny wynika ze znacznego udziału finansowego UE w działaniach

pomocowych ONZ – czy pieniądze europejskich podatników nie powinny być wydatkowane tak, by miało to pozytywny wpływ na wizerunek UE, a nie innych podmiotów?

Bardzo ważne są również dylematy ekonomiczne. Interpretacja dotychczasowej skuteczności ekonomicznej unijnej pomocy rozwojowej dla Afryki Subsaharyjskiej może prowadzić do dwóch skrajnych ocen. Z jednej strony, mimo olbrzymich kwot przeznaczonych na pomoc, nie udało się pokonać barier, blokujących rozwój regionu. Z drugiej strony, za jedną z barier rozwojowych uchodzi zbyt niska pomoc rozwojowa, w tym niespełnione obietnice państw członkowskich UE w zakresie wysokości pomocy i adresowania jej do państw najbardziej potrzebujących. Czynniki ekonomiczne są też kluczową przyczyną niespójności unijnej polityki rozwojowej z innymi politykami UE.

Sporo dylematów jest związanych z kwestiami etycznymi. To np. kwestia moralnej odpowiedzialności za kolonializm i tego w jakim stopniu dotyczy ona tych państw członkowskich UE, które nigdy nie miały kolonii. Drugim dylematem natury moralnej jest wątpliwość na ile skoncentrowanie unijnej polityki rozwojowej na zwiększaniu potencjału handlowego partnerów z Afryki Subsaharyjskiej było słusznym wyborem, skoro UE była i nadal jest zainteresowana rozwojem własnego handlu. Polityczne warunkowanie pomocy prowadzi do innego dylematu - czy należy pomagać ludziom, będącym w potrzebie, ale rządzonym przez autorytarne władze, nie szanujące wartości ważnych dla Europejczyków? Dylemat filozoficzny polega zaś na rozstrzygnięciu, co należy robić w sytuacji konfliktu interesów lub konfliktu wartości europejskich z afrykańskimi.

Dylemat strukturalny wynika z traktatowego usytuowania unijnej polityki rozwojowej jako takiej kompetencji dzielonej, w przypadku której Unia, nawet gdyby chciała, to nie może państwom członkowskim uniemożliwić wykonywanie ich własnej polityki. Kolejny dylemat, którego istotą jest wielość podmiotów politycznych i administracyjnych, zajmujących się w strukturze Unii polityką rozwojową, ma charakter instytucjonalny. Jego przejawem jest niska transparentność i rozmycie odpowiedzialności za podejmowane decyzje i ich skutki. Jednym z aktualnych dylematów społecznych, wynikających z polityki rozwojowej, promującej m.in. legalne migracje, jest pytanie o wpływ migracji na życie mieszkańców państw członkowskich UE.

Na podstawie analiz i rozważań sformułowałem w pracy dwie grupy wniosków i rekomendacji, które mogą być pomocne w rozwiązaniu niektórych dylematów unijnej

polityki rozwojowej. Pierwsza część wniosków dotyczy bezpośrednio współpracy z Afryką Subsaharyjską:

- UE powinna zmienić formułę współpracy rozwojowej z Afryką Subsaharyjską. Po roku 2020 czyli po zakończeniu obowiązywania Umowy z Kotonu, zamiast postkolonialnej w swych źródłach i bardzo zróżnicowanej wewnętrznej grupy państw AKP, podmiotem współpracy powinna być Afryka Subsaharyjska jako odrębny region. Potencjalnym partnerem instytucjonalnym dla UE mogłaby być Unia Afrykańska, ale pod warunkiem wyłączenia państw Afryki Północnej z Europejskiej Polityki Sąsiedztwa.
- Przeprowadzenie, postulowanej od dawna, „budżetyzacji" Europejskiego Funduszu Rozwoju uprości system instrumentów finansowych i zapewni właściwą kontrolę parlamentarną po stronie UE. Można to negocjować równolegle do rozmów w sprawie zastąpienia Umowy z Kotonu. Jednocześnie kwota funduszy pomocowych dla Afryki Subsaharyjskiej powinna być wyodrębniona w wieloletnich ramach finansowych dla zagwarantowania przewidywalności w zakresie wielkości pomocy.
- Bez zmniejszenia stopnia niestabilności zapewnienie trwałego rozwoju regionu będzie niemożliwe. Zwiększenie zaangażowania UE w rozwiązywanie konfliktów w Afryce Subsaharyjskiej i zapobieganie im może być traktowane jako warunek wstępny polityki rozwojowej wobec tego regionu.
- UE powinna zrezygnować ze „specjalnych partnerstw" z pojedynczymi państwami regionu (RPA, Wyspy Zielonego Przylądka). Wprowadzają one niejasność i wątpliwości innych państw afrykańskich w odniesieniu do intencji UE. W kontekście polityki rozwojowej uzasadnienie funkcjonowania tych partnerstw jest bardzo słabe. RPA jest najbardziej rozwiniętym państwem regionu, a Wyspy Zielonego Przylądka nie wyróżniają się niczym, co mogłoby uzasadnić szczególne relacje z UE.
- Konieczna jest rezygnacja z podwójnych standardów, tzn. sytuacji gdy od pewnych państw regionu wymaga się więcej lub mniej niż od innych. Sytuacje takie podważają normatywny autorytet UE.

Druga grupa wniosków i rekomendacji dotyczy całej unijnej polityki rozwojowej i polityk realizowanych przez państwa członkowskie:

- Dla zwiększenia przejrzystości i skuteczności pożądane byłoby uproszczenie architektury instytucjonalnej UE w zakresie polityki rozwojowej. W przeszłości Parlament Europejski zabiegał o kompetencje, których nie był w stanie wypełniać.

- Zwiększanie spójności polityk na rzecz rozwoju przebiega zbyt wolno. Pełna spójność nie jest możliwa do wprowadzenia, ale dotychczasowe postępy w tym zakresie są niewystarczające z punktu widzenia zapewnienia skuteczności polityki rozwojowej.
- Unia powinna zmniejszyć liczbę priorytetów tematycznych i geograficznych działań rozwojowych. Wartość pomocy unijnej uniemożliwia skuteczne zajmowanie się wszystkimi problemami całego świata. Skoncentrowanie interwencji rozwojowych na mniejszej liczbie priorytetów pozwoli na zwiększenie skuteczności w obszarach objętych tymi działaniami.
- Konieczne jest zwiększenie konsekwencji działania instytucji unijnych. Jeżeli wprowadza się (niepopularne wśród wielu biorców) polityczne warunkowanie pomocy, to powinno się precyzyjnie określić warunki, uzależniając udzielenie pomocy od ich spełnienia. Jeżeli Unia deklaruje „zróżnicowanie" pomocy, to proporcja funduszy przeznaczonych dla państw o najniższych dochodach w porównaniu do pomocy dla państw o średnich dochodach powinna zostać zwiększona w wyraźny sposób na korzyść tych pierwszych. Tym bardziej, że – mimo licznych deklaracji - udział najsłabiej rozwiniętych państw świata w globalnej ODA maleje.
- Państwa członkowskie UE powinny zrezygnować z wliczania funduszy przeznaczonych na pomoc dla uchodźców przybyłych do Europy do oficjalnej pomocy rozwojowej. Godne przyjęcie uchodźców jest ważnym zadaniem, ale nie przyczynia się do rozwoju krajów, z których oni pochodzą.
- Do ODA nie powinno się również zaliczać umarzania długów oraz pomocy dla studentów z krajów rozwijających się, studiujących w UE, jeżeli pomoc ta nie jest związana ze wsparciem dla nich po powrocie do kraju, z którego pochodzą. Bezpośredni wpływ na rozwoju danego państwa mają tylko ci absolwenci, którzy powrócili do niego.
- Instytucje unijne i państwa członkowskie UE mogą zwiększyć swą wiarygodność w zakresie polityki rozwojowej poprzez zaprzestanie składania obietnic, które nie są dotrzymywane oraz przez zmniejszenie kosztów administracyjnych zarówno obsługi pomocy rozwojowej, jak i pomocy zwrotnej.

Można opracować wiele innych wniosków i rekomendacji, ale wymagałyby one przeprowadzenia bardziej szczegółowych badań. Jednym z obszarów wartych zbadania jest efektywność lobbingu prowadzonego przez państwa afrykańskie w instytucjach europejskich. Czy lobbing wpływ na wysokość unijnej pomocy rozwojowej dla

poszczególnych państw? Ciekawe byłoby również zbadanie jakie cele przyświecają działaniom lobbingowym podmiotów europejskich, angażujących się w sprawy Afryki Subsaharyjskiej oraz szczegółowe badanie porównawcze zaangażowania bilateralnego państw członkowskich UE w tym regionie.

Ostatnie lata charakteryzowały się przyspieszeniem procesów globalizacyjnych. Zmienia się też pozycja państw rozwijających się, w tym państw Afryki Subsaharyjskiej. Ewoluuje również globalna polityka rozwojowa i polityka rozwojowa Unii Europejskiej. Praca i zaproponowane rekomendacje mogą być wykorzystane zarówno do aktualizacji polskiej polityki rozwojowej, jak i ewentualnego oddziaływania na kształt przyszłej polityki rozwojowej UE wobec Afryki Subsaharyjskiej. Praca może też ułatwić zrozumienie kompleksowości polityki rozwojowej i jej dylematów, co jest szczególnie cenne w dobie intensywnego dyskursu na temat „pomagania na miejscu".

Cząstkowe wyniki badań były publikowane:

- Kaczmarek F., *Rola sektora prywatnego we współpracy rozwojowej*, w: *The UN Global Compact Yearbook Polska 2014*, praca zbiorowa pod red. Bolesław Rok [Warszawa 2014], s. 92-95, http://ungc.org.pl/wp-content/uploads/2017/04/Global-Compact-Yerbook-POLAND-2014.pdf
- Kaczmarek F., *Unia Europejska wobec Światowego Szczytu Humanitarnego*, „Rocznik Integracji Europejskiej" Nr 10, 2016, s. 413-427, http://pressto.amu.edu.pl/index.php/rie/article/view/8529/8405
- Kaczmarek F., *Stanowisko Parlamentu Europejskiego w sprawie migracji w kontekście spójności polityki na rzecz rozwoju*, w: *Między tolerancją a niechęcią. Polityka współczesnych państw europejskich wobec migrantów i mniejszości*, praca zbiorowa pod red. Anita Adamczyk, Andrzej Sakson, Cezary Trosiak, Wydawnictwo WNPiD UAM, Poznań 2017, s. 35-47.

lub oczekują na publikację:

- *Ubóstwo jako zagrożenie dla współczesnego świat,* do publikacji pokonferencyjnej.

Były też prezentowane w postaci referatów na konferencjach, np.: *Polityka rozwojowa Unii Europejskiej wobec Afryki Subsaharyjskiej a problem migracji* na XVII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Europa XXI wieku. Przyszłość Europy i Unii Europejskiej w obliczu nowych wyzwań" w Słubicach, 02-03.02.2017.

W pracy wykorzystano zmienione wersje artykułów:

- Kaczmarek F., *Korupcja jako bariera rozwoju na przykładzie Afryki Subsaharyjskiej*, w: *Global Compact Yearbook 2016/17*, Global Compact Poland, Warszawa 2016, s. 252-255, http://ungc.org.pl/wp-content/uploads/2016/11/GCYB_2016_all_small-1.pdf
- Kaczmarek F., *Stanowisko Unii Europejskiej wobec nowej agendy rozwojowej Post 2015*, „Przegląd Strategiczny" Nr 8, 2015, s. 279-292, http://pressto.amu.edu.pl/index.php/ps/article/view/5319/5413
- Kaczmarek F., *Znaczenie pokoju i stabilizacji dla europejskiej polityki rozwojowej wobec Afryki Subsaharyjskiej*, „Przegląd Politologiczny" Nr 1, 2017, s. 157-172, http://przeglad.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2017/05/pp-2017-1-11.pdf
- Kaczmarek F., *The importance of peace and stability for the development of Sub-Saharan Africa*, „Przegląd Strategiczny" Nr 10, 2017, s. 173-189.

5. POZOSTAŁE OBSZARY ZAINTERESOWAŃ NAUKOWYCH I POZOSTAŁE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWO-BADAWCZE I ORGANIZACYJNE

5.1 Pozostałe obszary zainteresowań naukowych i osiągnięcia w tym zakresie

Poza badaniami związanymi z polityką rozwojową Unii Europejskiej wobec Afryki Subsaharyjskiej moje zainteresowania naukowe koncentrowały się na trzech obszarach tematycznych. Pierwszy to różne aspekty polityki rozwojowej. Wynikiem prac w tym zakresie, poza wspomnianymi już publikacjami, była jedna redakcja pracy zbiorowej i jeden artykuł naukowy:

1. *Współpraca rozwojowa Unii Europejskiej – teoria i praktyka,* praca zbiorowa pod red. Filip Kaczmarek i Adam Jaskulski, Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, Poznań 2014.
2. Kaczmarek F., *Public relations w organizacjach pozarządowych, działających w sferze współpracy rozwojowej*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach" Nr 313, 2017, s. 99-109, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-d1c3767c-052d-4736-923d-2578458a70a7

Drugi obszar, od dawna mnie interesujący, to problematyka integracji europejskiej, w szczególności związana z Parlamentem Europejskim. Efektem tych zainteresowań jest wiele publikacji publicystycznych i osiem artykułów naukowych:

1. Kaczmarek F., *Polska a przyszłość Unii Europejskiej*, w: *50 lat i co dalej? Europa i Unia Europejska między integracją a atomizacją...* praca zbiorowa pod red. Zbigniew Czachór, Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Poznań 2007, s. 207-220.
2. Kaczmarek F., *Przywództwo i autorytet w Parlamencie Europejskim*, w: *Miasto przywództwa*, praca zbiorowa pod red. Michał Staniszewski, Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań 2010, s. 43-49.
3. Kaczmarek F., *Grundlage und Perspektiven der europäischen Regionalentwicklung*, w: *Ländliche Räume im Umbruch. Herausforderungen in Mittel- und Osteuropa*, praca zbiorowa pod red. Christof Dahm, Renovabis, Freising 2011, s. 84-91, https://www.renovabis.de/sites/default/files/upload/kongress-dokumentation_nr._15_2011.pdf
4. Kaczmarek F., *Czytanie w Parlamencie Europejskim*, w: *Czytanie ma sens*, praca zbiorowa pod red. Michała Staniszewskiego, Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań 2012, s. 73-85.
5. Kaczmarek F., *Akcesja Polski do UE a Wielkopolska*, w: *Współczesna Wielkopolska. Część Pierwsza*, praca zbiorowa pod red. Stanisław Piotr Zakrzewski, Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, Poznań 2013, s. 9-25.
6. Kaczmarek F., *Wielojęzyczność a polityka. Współpraca polityka i tłumacza w Parlamencie Europejskim*, „Przegląd Zachodni" Nr 3 (356), 2015, s. 225-236.
7. Kaczmarek F., *Rezolucje Parlamentu Europejskiego dotyczące państw Azji Środkowej w latach 2004-2016*, w: *Unia Europejska wobec Azji Centralnej. Uwarunkowania regionalne i międzynarodowe*, praca zbiorowa pod red. Radosław Fiedler i Tadeusz Wallas, Fundacja na rzecz Czystej Energii, Poznań 2016, s. 60-75.
8. Kaczmarek F., *Posłowie do Parlamentu Europejskiego wobec dyskursu naród – państwo – region*, w: *Wielkie nadzieje, wielkie rozczarowanie. Ład wiedeński a europejska wspólnota*, praca zbiorowa pod red. Andrzej Gulczyński, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Poznań 2016, s. 277-290.

Trzecim obszarem tematycznym zainteresowań badawczych, wywodzącym się z okresu studiów magisterskich, jest historia regionalna (dwa artykuły naukowe):

1. Kaczmarek F., *Niezależne Zrzeszenie Studentów w latach 1988-1989. „Drugi" NZS UAM*, w: *Dokumentacja niezależnej aktywności studentów w Poznaniu 1980-1989*, Stowarzyszenie Klub NZS 80, Poznań 2007, s. 188-196.

2. Kaczmarek F., *Niezależne Zrzeszenie Studentów w Poznaniu wobec wyborów czerwcowych 1989 r.,* w: *Krok ku wolności. Wybory czerwcowe 1989 i ich konsekwencje,* praca zbiorowa pod red. Konrad Białecki, Stanisław Jankowiak, Rafał Reczek, Instytut Pamięci Narodowej Komisja Ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Poznaniu, Wydział Historyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2016, s. 143-160.

Opublikowałem też pojedyncze teksty dotyczące innych obszarów tematycznych:

1. Kaczmarek F., [Podsumowanie], w: *Wkład chrześcijan w zjednoczenie Europy. Rola Kościoła katolickiego w procesie integracji europejskiej*, praca zbiorowa pod red. Rafał Budnik, Irmina Pszeniczny-Pizoń, Wydawnictwo „Wokół nas", Gliwice 2010, s. 129-131, http://www.kosciol-europa.org.pl/wp-content/uploads/krakow2010.pdf
2. Kaczmarek F., *Rocznice polsko-niemieckie a problemy historii globalnej,* w: *Polacy-Niemcy. Literatura i pamięć,* praca zbiorowa pod red. Jerzy Fiećko, Jerzy Kałążny i Sławomir Piontek, Oficyna Wydawnicza Wyższej Szkoły Języków Obcych im. Samuela B. Lindego w Poznaniu, Poznań 2010, s. 183-190.
3. Kaczmarek F., *The Presidential Elections in Egypt – Assessment by European Parliament Observers,* w: *Relations between The European Union and Egypt after 2011 – Determinants, Areas of Co-operation and Prospects*, (eds.) Anna Potyrała, Beata Przybylska-Maszner, Sebastian Wojciechowski, Logos Verlag, Berlin, 2015, s. 161-180.
4. Kaczmarek F., Leszczyński M., *Międzynarodowe public relations - casus Unii Europejskiej,* w: *Public relations*, pod red. Przemysław Deszczyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2016, s. 185-205.
5. Kaczmarek F., *Relacje inwestorskie*, w: *Public relations*, pod red. Przemysław Deszczyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2016, s. 146-165.

Wykaz wszystkich publikacji w porządku chronologicznym zamieszczono w zał. nr 4. Do druku przyjęto kolejne publikacje:

1. Kaczmarek F., *Dylematy polityków wobec stosowania nowych technologii w komunikowaniu społecznym,* do publikacji po IV Kongresie Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, pod red. Doroty Piontek, s. 85-103.
2. Kaczmarek F., *Schyłek PZPR w Poznaniu,* do pracy zbiorowej Instytutu Pamięci Narodowej.

3. Kaczmarek F., *Polityczne konsekwencje decyzji o integracji europejskiej na przykładzie Polski,* do pracy zbiorowej Uczelni Jana Wyżykowskiego w Polkowicach.

Do wydawców złożyłem też dwa kolejne teksty, które oczekują na recenzje lub decyzję:

4. Kaczmarek F., *The approach of the European Parliament to Central Asia.*
5. Kaczmarek F., *UE wobec praw człowieka i demokratyzacji w Azji Centralnej.*

W prezentowanym okresie wygłosiłem referaty na 30 konferencjach, seminariach i debatach naukowych, w większości organizowanych przez wiodące ośrodki akademickie w Polsce. W przypadku niektórych konferencji byłem współorganizatorem. Wykaz wygłoszonych referatów jest zamieszczony w zał. nr 6. W latach 2004-2014, jako poseł do Parlamentu Europejskiego, uczestniczyłem też w przynajmniej 44 konferencjach międzynarodowych, na których nie wygłaszałem referatu, ale tematyka wielu z tych konferencji obejmowała obszary moich zainteresowań badawczych (wykaz w zał. nr 6).

Jestem członkiem trzech towarzystw naukowych. W roku 1996 byłem współzałożycielem i nadal jestem członkiem stowarzyszenia Ośrodek Badań i Edukacji Europejskiej (OBiEE), a od 2017 r. jestem członkiem Rady Programowej OBiEE (http://obiee.amu.edu.pl/zespol/). Od 2015 r. jestem członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (PTPN), a od czerwca 2017 r. zastępcą sekretarza generalnego PTPN (http://ptpn.poznan.pl/towarzystwo/struktura/). Od 2016 r. jestem też członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych.

W latach 2004-2013 uczestniczyłem w 18 wyjazdach studyjnych, z czego siedem miało miejsce w Afryce Subsaharyjskiej – Mozambik, Róg Afryki (Erytrea, Etiopia, Dżibuti), Botswana, Kongo, Kenia, Wyspy Zielonego Przylądka i Zimbabwe (wykaz w zał. nr 6). W przypadku jednego wyjazdu byłem autorem sprawozdania, w przypadku dwóch kolejnych współautorem sprawozdań dla Parlamentu Europejskiego:

1. Filip Kaczmarek, *Report of the post-JPA delegation of the Committee on Development of the European Parliament to Saint Vincent and the Grenadines*, 2013.
2. Alain Hutchinson, Filip Kaczmarek, Mikel Irujo Amezaga, *Report on the Fact-finding Mission to the Horn of Africa (Eritrea, Djibouti, Ethiopia)*, 2008.
3. Michael Cashman, Filip Kaczmarek, Judith Sargentini, Eleni Theocharous, Frank Engel, *Report by the delegation of the Development Committee of the European Parliament to the Republic of Botswana (5 - 8 December 2009)*, 2009.

Uczestniczyłem też w ośmiu krótkoterminowych wyborczych misjach obserwacyjnych, organizowanych przez Parlament Europejski (a w jednym przypadku przez Europejską Partię Ludową). Trzy spośród tych misji dotyczyły państw Afryki Subsaharyjskiej: Uganda, 20-24.02.2006; Kolumbia, 23-29.05.2006; Demokratyczna Republika Konga, 28-31.10.2006; Nigeria, 19-23.04.2007; Nepal, 07-12.04.2008; Nikaragua, 04-08.11.2011; Azerbejdżan, 07-10.10.2013 i Egipt, 23-29.05.2014. W latach 2009-2014 byłem też członkiem Grupy ds. Wspierania Demokracji i Koordynacji Wyborów (*Democracy Support and Election Coordination Group*).

5.2 Udział w międzynarodowych i krajowych projektach badawczych

Uczestniczyłem w projekcie badawczym „Postawy Wielkopolan wobec Unii Europejskiej. Diagnoza możliwości i zagrożeń, nadziei i obaw" (2004-2005), finansowanym przez Parlament Europejski z budżetu indywidualnego posła. Mój udział polegał na wypełnianiu funkcji grantodawcy: określeniu przedmiotu zamówienia, negocjacji w sprawie umowy wykonawczej, przyjęciu raportu z badań i napisaniu wstępu do publikacji prezentującej wyniki badań.

Taką samą funkcję pełniłem w projekcie „Mieszkańcy wsi wielkopolskiej po integracji z Unią Europejską" (2005-2006), finansowanym przez Parlament Europejski z budżetu indywidualnego posła.

W roku 2012 byłem inicjatorem i konsultantem projektu badawczego „ICT and Developing Countries", realizowanego przez Science and Technology Options Assessment (jednostka organizacyjna Parlamentu Europejskiego).

Obecnie jestem wykonawcą w projekcie „Unia Europejska wobec Azji Środkowej – uwarunkowania regionalne i międzynarodowe" (UMO-2014/15/B/HS5/01591), realizowanym na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, a finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki.

5.3 Udział w konsorcjach i sieciach badawczych

W roku 2014 byłem członkiem międzynarodowego zespołu The Independent Vision Group of European Development Cooperation. Grupa opublikowała raport pt. *Re-shaping global development: will Europe lead?* (https://www.die-

gdi.de/uploads/media/IVG_Re_shaping_global_development_06.05.2014_web.pdf). W skład zespołu wchodzili m. in.

- prof. Louka Katseli, International Economics and Development at the Department of Economics of the University of Athens, była dyrektor OECD Development Centre;
- prof. Dirk Messner, Centre for Advanced Studies on Global Cooperation Research at the University Duisburg-Essen, dyrektor German Development Institute;
- prof. Laurence Tubiana, dyrektor Institut du Développement Durable et des Relations Internationales i
- dr Kevin Watkins, dyrektor Overseas Development Institute.

5.4 Aktywność dydaktyczna

W ramach obowiązków dydaktycznych w Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu w latach 2005-2012 prowadziłem zajęcia: Historia myśli społecznej, Interpretacja dokumentów unijnych, Parlament Europejski, Polityka gospodarcza UE, Polityka rozwojowa UE, Proces podejmowania decyzji w UE, System polityczny UE, Wybrane zagadnienia z zakresu polityki UE.

Na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu prowadziłem wykłady i ćwiczenia: Aktualne problemy public relations w krajach UE, Ekonomia rozwoju, Internetowe public relations, Investor relations, Język w public relations, Komunikacja korporacyjna, Marketing polityczny i wyborczy, Personal public relations, Pracownia prasowa, Prawo prasowe, Promocja w Parlamencie Europejskim, Public relations, Public relations administracji publicznej, Public relations *versus* marketing, Social media. Prowadzę również zajęcia w języku angielskim:

- *African countries in International Relations,*
- *Doing business in Africa,*
- *Elements of Law,*
- *Legal environment of business.*

W seminarium dyplomowym, które prowadzę dla studentów I stopnia, uczestniczy obecnie 17 osób.

Prowadziłem zajęcia warsztatowe dla studentów pt. *Sztuka wystąpień publicznych* w ramach projektu „Drogowskazy kariery", Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (20.03.2015)

oraz wykład pt. *Strategia biznesu w Afryce Subsaharyjskiej*, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (05.11.2015).

Przeprowadziłem również 26 wykładów poza miejscem zatrudnienia, w tym dwa wykłady inauguracyjne:

- wykład inauguracyjny rok akademicki 2008/2009 pt. *Rola handlu i usług we współczesnym świecie*, Wyższa Szkoła Handlu i Usług w Poznaniu, 11.10.2008 oraz
- wykład inauguracyjny rok akademicki 2009/2010 pt. *Wielojęzyczność a polityka. Współpraca polityka i tłumacza*, Szkoła Tłumaczy i Języków Obcych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 03.10.2009 (wykaz pozostałych wykładów w zał. nr 6).

Opiekowałem się ośmiorgiem stażystów w ramach projektu „Humaniści na rynku pracy. Dostosowanie oferty edukacyjnej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa do potrzeb rynku pracy" (24.11.2010-23.12.2010).

W latach 2009-2014 opiekowałem się 27 stażystami, odbywającymi staż w moim biurze w Brukseli. Byli studentami różnych uczelni: Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, University of Bologna, Maastricht University, Uniwersytet Szczeciński, De Paul University (Chicago). Sprawowałem opiekę merytoryczną nad praktykami studentów kierunku „Zarządzanie państwem" prowadzonego przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, które odbywały się w moim biurze w Poznaniu (2014).

W 2013 r. byłem współorganizatorem (z Wydziałem Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM) konkursu na najlepszą pracę licencjacką i magisterską w zakresie problematyki integracji europejskiej.

5.5 Działalność organizacyjna

Jestem członkiem Rady Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu (od 2014-). W roku 2015 byłem członkiem Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (Wydział Ekonomii). W roku 2016 byłem zastępcą kierownika XXII edycji Studiów Podyplomowych „Public relations" i przewodniczącym komisji egzaminacyjnej podczas egzaminów dyplomowych.

Byłem współorganizatorem 22 konferencji, debat naukowych:

Konferencje cykliczne nt. współpracy z Brandenburgią (po stronie niemieckiej współorganizatorem był dr Christian'em Ehler'em):

1. „Brandenburgia i polskie regiony – partnerzy we współpracy w Europie Środkowej", Bruksela, 01.12.2004. Z udziałem prof. dr hab. Danuty Hübner, komisarza ds. polityki regionalnej.
2. „Brandenburgia i polskie regiony – partnerzy we współpracy w Europie Środkowej", Bruksela, 22.06.2005. Z udziałem wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej śp. Jacques'a Barrot'a.
3. „Brandenburgia i polskie regiony – partnerzy we współpracy w Europie Środkowej", Bruksela, 20.09.2006. Z udziałem prof. dr hab. Gesine Schwan i komisarza Jana Figel'a.

Konferencje cykliczne w ramach Wielkopolskiego Forum Współpracy Rozwojowej (byłem inicjatorem i głównym organizatorem):

4. I Wielkopolskie Forum Współpracy Rozwojowej, Wydział Prawa i Administracji UAM, Collegium Iuridicum Novum, 21.10.2011. Z udziałem m.in. prof. dr hab. Tomasza Sokołowskiego i prof. dr hab. Jacka Łuczaka.
5. II Wielkopolskie Forum Współpracy Rozwojowej, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, 19.10.2012. Z udziałem m.in. prof. dr hab. Przemysława Deszczyńskiego i prof. dr hab. Ryszarda Vorbricha.
6. III Wielkopolskie Forum Współpracy Rozwojowej, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, 22.11.2013. W ramach Forum konferencja naukowa „Współpraca rozwojowa Unii Europejskiej. Aktualne wyzwania" z udziałem m.in. prof. dr hab. Jean Bernard Diatta.

Konferencje niecykliczne:

7. Konferencja „Wartości chrześcijańskie w zjednoczonej Europie", WSNHiD w Poznaniu. Z udziałem ks. bp. prof. dr hab. Marka Jędraszewskiego, 17.05.2005.
8. Konferencja „The Arab Citizens in Israel: Status, Opportunities and Challenges for Israeli-Palestinian Peace" z Mossawa Center, Heinrich Böll Foundation, Brussels, 25.05.2005.
9. Konferencja „Promocja wartości chrześcijańskich?" z Wyższą Szkołą Handlu i Usług w Poznaniu. Z udziałem ks. Karola Tomeckiego, ojca Pawła Kozackiego i pastora Ewangelicznego Kościoła Reformowanego Andrzeja Polaszka, 02.12.2005.

10. Konferencja „Edukacja i rozwój zawodowy w Unii Europejskiej" z NZS, Studenckim Kołem Naukowym Politologów i Dziennikarzy UAM, Wydziałem Nauk Społecznych UAM, Poznań, 05.12.2005.
11. Konferencja „Silna pozycja w Unii Europejskiej fundamentem polskiej polityki zagranicznej". W konferencji uczestniczyli m.in. Donald Tusk, Bronisław Komorowski, prof. dr hab. Waldemar Łazuga, prof. dr hab. Marek Ziółkowski, Poznań, 17.05.2007.
12. Debata „Polska przed i po Traktacie Lizbońskim" w ramach konwersatorium "Prawo i polityka Unii Europejskiej" z Pracownią Badań nad Integracją Europejską, Ośrodkiem Badań i Edukacji Europejskiej, Wydziałem Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, 16.05.2008.
13. Prezentacja publikacji „Modern and Mobile" by Ced Hesse et. al., International Institute for Economic Development, Brussels, 23.02.2010.
14. Debata „Unia Europejska a Tybet", Poznań, 12.03.2010.
15. Konferencja „Łamanie praw chrześcijan na świecie" z udziałem m.in. ks. prof. dr hab. Jana Szept i ks. prof. dr hab. Gernot Weirich, Wydział Teologiczny UAM i Chrześcijańska Szkoła im. Króla Dawida w Poznaniu, 10.04.2010.
16. Debata „Dlaczego poznaniacy tak głosowali?" (analiza wyników wyborów samorządowych), Poznań, 10.12.2010.
17. Konferencja „Przyszłość Wspólnej Polityki Rolnej" z udziałem JM rektora Uniwersytetu Przyrodniczego prof. dr hab. Grzegorza Skrzypczaka i prof. dr hab. Walentego Poczty, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, 18.12.2010.
18. Debata „Unia po polsku: gospodarna Europa" z udziałem m. in. prof. dr hab. Zbigniewa Czachóra, Instytut Obywatelski, Konrad Adenauer Stiftung, WSNHiD Poznań, 18.04.2011.
19. Debata „Do Europeans care about the Rest of the World?", North-South Centre of Council of Europe, European NGO Confederation for Relief and Development (CONCORD), Developing Europeans' Engagement for Eradication of Global Poverty (DEEEP), Strasbourg, 22.05.2012.
20. Expert meeting „EU-Haiti relations: the Agenda for Change, and the MFF 2014-2020", Coordination Europe-Haiti, Brussels, 06.12.2012.

21. Konferencja „Chorwacja w Unii Europejskiej i co dalej? Kryzys a dalsze perspektywy rozszerzenia UE" z Wydziałem Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Poznań, 07.06.2013. Z udziałem JE Ivana del Vechio, ambasadora Republiki Chorwacji w Polsce.
22. Konferencja „Poznań – Irlandia. Wzajemne relacje i współpraca" z Wydziałem Anglistyki UAM. Udział brali m.in. prof. dr hab. Katarzyna Dziubalska-Kołaczyk i prof. dr hab. Piotr Gąsiorowski, Poznań, 14.06.2013.

Byłem członkiem Komitetu Naukowego II Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Kryzysy współczesnego świata. Różne ujęcia problemów globalnych" (Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Interdyscyplinarne Koło Naukowe Doktorantów *Vendetta*), 01.04.2017, Poznań.

5.6 Aktywność ekspercka

W latach 2009-2014 byłem współkoordynatorem prac posłów Europejskiej Partii Ludowej (*European People's Party* - EPP) w Komisji Rozwoju Parlamentu Europejskiego oraz posłów EPP będących członkami Wspólnego Zgromadzenia Parlamentarnego Afryka Karaiby Pacyfik – Unia Europejska (WZP AKP-UE). Jestem autorem pięciu sprawozdań przyjętych przez Parlament Europejski i 10 opinii, przyjętych przez Komisję Rozwoju Parlamentu Europejskiego.

Sprawozdania:

1. *Sprawozdanie w sprawie strategii UE na rzecz Afryki: regionalne partnerstwo polityczne Unii Europejskiej na rzecz pokoju, bezpieczeństwa i rozwoju w Rogu Afryki*, A6-0146/2007.
2. *Sprawozdanie w sprawie zwiększenia skuteczności polityki rozwojowej UE*, A7-0205/2011.
3. *Sprawozdanie w sprawie prac Wspólnego Zgromadzenia Parlamentarnego AKP-UE w 2010 r.*, A7-0315/2011.
4. *Sprawozdanie na temat wpływu decentralizacji procesu zarządzania pomocą zewnętrzną przez Komisję z centrali Komisji do jej delegatur w dziedzinie udzielania pomocy*, A7-0056/2012.
5. *Sprawozdanie w sprawie milenijnych celów rozwoju – określenie ram po 2015 r.*, A7-0165/2013.

Opinie:

1. *Opinia w sprawie stosunków gospodarczych i handlowych UE z rynkiem Mercosur w perspektywie negocjowania międzyregionalnej umowy o stowarzyszeniu,* DEVE_AD(2006)371904.
2. *Opinia w sprawie stosunków gospodarczych i handlowych pomiędzy UE a Indiami,* DEVE_AD(2006)371976.
3. *Opinia w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Rady wprowadzającego ogólny system preferencji taryfowych na okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2011 r. oraz zmieniającego rozporządzenia (WE) nr 552/97, nr 1933/2006 oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 964/2007 i nr 1100/2006*, DEVE_AD(2008)404397.
4. *Opinia w sprawie umowy o wolnym handlu między UE a Indiami,* DEVE_AD(2008)414227.
5. *Opinia w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Rady określającej organizację i zasady funkcjonowania Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych*, DEVE_AD(2010)443110.
6. *Opinia w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego Regulamin pracowniczy urzędników Wspólnot Europejskich i warunki zatrudnienia innych pracowników Wspólnot Europejskich*, DEVE_AD(2010)445850.
7. *Opinia w sprawie standardów w zakresie praw człowieka oraz standardów społecznych i środowiskowych w międzynarodowych umowach handlowych*, DEVE_AD(2010)448883.
8. *Opinia w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia instrumentu finansowego na rzecz wspierania demokracji i praw człowieka na świecie*, DEVE_AD(2012)485941.
9. *Opinia w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 98/70/WE odnoszącą się do jakości benzyny i olejów napędowych oraz zmieniającej dyrektywę 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych*, DEVE_AD(2013)510683.
10. *Opinia w sprawie projektu decyzji Rady dotyczącej zawarcia Protokołu zmieniającego Porozumienie w sprawie zamówień rządowych,* DEVE_AD(2013)516716.

Jestem współautorem trzech rezolucji WZP AKP-UE:

1. Bornito De Sousa[1] (Angola), Filip Kaczmarek, *W sprawie doświadczeń z europejskiego procesu integracji regionalnej istotnych dla krajów AKP*, AKP-UE/100.203/08/wersja ostateczna.

[1] Obecnie wiceprezydent Angoli.

2. Ruth Magau[2] (RPA), Filip Kaczmarek, *Wyzwania w zakresie demokratycznego pogodzenia różnorodności etnicznej, kulturowej i religijnej w krajach AKP i UE*, AKP-UE/100.460/09/wersja ostateczna.
3. Dharamkumar Seeraj (Gujana), Filip Kaczmarek, *W sprawie przestrzegania praworządności oraz znaczenia bezstronnego i niezawisłego sądownictwa*, AKP-UE/101.521/13/wersja ostateczna.

W 2014 r. byłem też wraz z Komi Selom Klassou[3] (Togo) współautorem projektu rezolucji *W sprawie wyzwania, jakim jest pojednanie narodowe w krajach wychodzących z konfliktu lub kryzysu,* AKP-EU/101.715/14/wersja ostateczna. Rezolucja ta została przyjęta już po opuszczeniu przeze mnie WZP AKP-UE, a współsprawozdawcą końcowej wersji sprawozdania ze strony europejskiej został Joachim Zeller. W latach 2004-2014 złożyłem też ponad 400 poprawek do projektów procedowanych w Parlamencie i byłem też współautorem ponad 320 rezolucji Parlamentu Europejskiego i rezolucji pilnych WZP AKP-UE. Większość z tych rezolucji dotyczyła kwestii przestrzegania praw człowieka na świecie.

Wykonałem też kilka ekspertyz i innych opracowań na zamówienie różnych instytucji:

1. 2006, opracowanie *Priorytety Rozwoju Metropolii Poznańskiej*, Platforma Obywatelska.
2. 2007, opracowanie *Czy to już tylko historia?* (na temat aktualnej sytuacji politycznej i społecznej w Ruandzie w kontekście ludobójstwa z roku 1994), Parlament Europejski.
3. 2012, opracowanie *Działania na rzecz współpracy rozwojowej podejmowane w ramach Komisji Rozwoju Parlamentu Europejskiego*, Urząd Miasta Poznania.
4. 2013, *Report on the DEVE Delegation to the Special Event on MDGs (68th UNGA)*, Parlament Europejski.

Uczestniczyłem w pracach siedmiu zespołów eksperckich i konkursowych, a w pracach czterech kolejnych zespołów nadal uczestniczę.

- Członek Komisji Konkursowej pod przewodnictwem prof. dr hab. Grażyny Bartkowiak w ramach projektu „Wielkopolska liderem CSR", współfinansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny, Wielkopolski Związek Pracodawców, Poznań, 2009.
- Członek Kapituły Funduszu Stypendialnego Towarzystwa Samorządowego, Konin, 2010.
- Członek Rady Programowej III Forum Gospodarczego Aglomeracji Poznańskiej, Poznań, 2010.

[2] Obecnie ambasador RPA w Wietnamie.
[3] Obecnie premier Togo.

- Ambasador kampanii miasta Poznania w staraniach o tytuł Europejska Stolica Kultury 2016, 2010.
- Ekspert projektu „Foresight Wielkopolska", Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, 2010-2012.
- Członek Rady Zarządzającej Europejskiego Funduszu na rzecz Demokracji (*Board of Governors of the European Endowment for Democracy*), Brussels, 2012-2014.
- Ambasador kampanii edukacyjnej pt. „Uzależnia mnie tylko sport", Samorząd Województwa Wielkopolskiego, 2015.
- Członek Rady Programowej Global Compact Poland (http://ungc.org.pl/rada-programowa/), Warszawa, 2013-
- Członek Rady Ekspertów Wielkopolskiego Związku Pracodawców Lewiatan (http://wzp.org.pl/rada-ekspertow/), Poznań, 2015-
- Członek Rady Programowej Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT w Poznaniu (http://bip.poznan.pl/bip/zarzadzenia-prezydenta/381-2015-p,NT00121B8A/), 2015-
- Członek Kapituły Nagrody Architekci Rozwoju (Global Compact), Warszawa, 2016-

5.7 Popularyzacja nauki

Moja aktywność w zakresie popularyzacji nauki obejmuje prowadzenie wykładów i zajęć dla słuchaczy nieakademickich, współorganizacji działań edukacyjnych i udziale w promocji wyników badań. Największe działanie edukacyjne, które organizowałem przez dziewięć lat (w latach 2005-2103) było związane z moimi zainteresowaniami badawczymi, gdyż dotyczyło edukacji globalnej. Był to Tydzień Edukacji Globalnej w Wielkopolsce. Moja rola, jako głównego organizatora obejmowała nadzór merytoryczny, szkolenie dla wolontariuszy, opracowanie materiałów dydaktycznych i prezentacji oraz ewaluację. Łącznie w zajęciach prowadzonych przez wolontariuszy wzięło udział 18 600 uczestników (w większości uczniów).

- 13-17.12.2005 1 tys. uczestników (16 miejscowości)
- 13-20.12.2006 2 tys. uczestników (18 miejscowości)
- 19-25.11.2007 2,5 tys. uczestników (16 miejscowości)
- 17-23.11.2008 1,8 tys. uczestników (17 miejscowości)
- 16-20.11.2009 4,6 tys. uczestników (15 miejscowości)

- 06-10.12.2010 1,2 tys. uczestników (6 miejscowości)
- 21.11-09.12.2011 3 tys. uczestników (15 miejscowości)
- 19.11-02.12.2012 1 tys. uczestników (9 miejscowości)
- 16-24.11.2013 1,5 tys. uczestników (5 miejscowości)

Wraz z Centrum Europejskim Zrównoważonego Rozwoju oraz Stowarzyszeniem *Primus Inter Pares* dwukrotnie współorganizowałem w Poznaniu cykl szkoleń dla uczniów i studentów pt. „Kuźnia kadr – skuteczni dla Wielkopolski", obejmujący interdyscyplinarny program wykładów i ćwiczeń: marzec-czerwiec 2007 r. (11 uczestników) oraz marzec-czerwiec 2008 r. (25 uczestników).

W latach 2007-2013 współorganizowałem osiem wysłuchań publicznych w Parlamencie Europejskim w Brukseli:

- Wprowadzenie, moderacja i podsumowanie wysłuchania *New EU donors*, Komisja Rozwoju, 30.01.2007.
- Przewodniczenie panelowi *Regional Cooperation, factor of domestic stability* podczas wysłuchania *A political solution for Somalia: shared responsibilities*, Europejska Partia Ludowa, 19.11.2009.
- Wysłuchanie *New EU Strategy on raw materials* (z udziałem komisarza Karela De Guchta), Europejska Partia Ludowa, 18.11.2010.
- Współprzewodniczenie i wprowadzenie podczas wysłuchania *Development Education* i współprzewodniczenie panelowi *Why development needs development education*, Komisja Rozwoju i Podkomisja Praw Człowieka, 30.08.2011.
- Przewodniczenie i wprowadzenie podczas wysłuchania *Cancer in Africa* (z udziałem komisarza Andrisa Piebalgsa), Europejska Partia Ludowa i The Association of European Parliamentarians with Africa (AWEPA), 27.06.2012.
- Współprzewodniczenie podczas wysłuchania *Millenium Development Goals and beyond 2015 – a strong EU engagement,* Komisja Rozwoju, 22.01.2013.
- Wprowadzenie i konkluzje podczas wysłuchania *The Dialogue for Modernisation with Belarusian Society – A functioning new instrument?,* Europejska Partia Ludowa, 10.04.2013.

- Podsumowanie podczas wysłuchania *How can EU deliver better aid? Unlocking innovation and optimizing European resources: innovative methods and strategic alliances to leverage European added value,* Komisja Budżetu i Komisja Rozwoju, 30.05.2013.

W prezentowanym okresie prowadziłem też liczne wykłady, debaty, dyskusje panelowe, warsztaty o charakterze edukacyjnym dla różnych grup odbiorców, przede wszystkim, w Poznaniu i innych miejscowościach Wielkopolski. Byłem organizatorem i patronem konkursów adresowanych najczęściej do uczniów wielkopolskich szkół. Wykaz 137 takich aktywności jest zamieszczony w zał. nr 6.

5.8 Otrzymane nagrody i wyróżnienia

- Honorowe Obywatelstwo miasta Cartagena de Indias (Kolumbia), 2006.
- Złota Odznaka Wielkopolskiego Związku Pracodawców Prywatnych, 2006.
- MEP Award, 2009, *The Parliament Magazine*, dla najlepszego posła w kategorii *Development.*
- MEP Award, 2013, *The Parliament Magazine*, dla najlepszego posła w kategorii *Development.*
- Medal Parlamentu Europejskiego „In Varietate Concordia", 2014, Przewodniczący Parlamentu Europejskiego.
- Medal „Pro Merito Europae", 2014, Europejska Partia Ludowa.
- Złoty Krzyż Zasługi, 2014, Prezydent RP, „za zasługi w służbie zagranicznej i współpracy międzynarodowej".
- Nagroda zespołowa I stopnia JM Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, 2016, „za oryginalne i twórcze osiągnięcia naukowe rok akad. 2015/2016 – za współautorstwo wyróżniającego się podręcznika pt. «Public relations»".
- Krzyż Wolności i Solidarności, 2017, Prezydent RP, „za zasługi w działalności na rzecz niepodległości i suwerenności Polski oraz respektowania praw człowieka w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej".
- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, 2017, Prezydent RP, „za wybitne zasługi w działalności na rzecz przemian demokratycznych w Polsce, za aktywność podejmowaną na rzecz demokratyzacji życia akademickiego w ramach organizacji studenckiej «Niezależne Zrzeszenie Studentów»".

- Odznaka honorowa „Działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych", 2017, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.